

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Traducerea acestei cărți a beneficiat de o subvenție
acordată de Institut Ramon Llull.

LLL institut
ramon llull
Limbă și cultură catalană

Care Santos Nebunul păsărilor

Traducere din catalană și note de
JANA BALACCIU MATEI

HUMANITAS
fiction

Lui Deni Olmedo.

Take all my loves, my love

*We hear the note of a stranger bird
That never till now in our land is heard.*¹

William Cullen Bryant

*Lord, what fools these mortals be!*²

William Shakespeare

A Midsummer Night's Dream

---

1. „Ascultăm ciripitul unei păsări străine
Pân-acum niciodată la noi auzit“.

2. „Doamne, ce nebuni sunt muritorii ăștia!“, *Visul unei nopți de vară*, traducere de Dan Grigorescu, Editura Minerva, 1981, p. 57.

I
SCHIEFFELIN & CO.

Troglodytes

Un val de frig se apropie de New York. Astăzi vremea este încă plăcută, deși destul de rece, cu temperaturi normale pentru o zi de sfârșit de noiembrie. Mâine va fi altfel.

Suntem în anul 1889. Ferestrele de la salonul casei Schieffelin sunt deschise. Prin ele se pot vedea copacii încă pirpirii de pe bulevardul Madison și trotuarele goale. Micul-dejun a fost servit cu opulența obișnuită, deși cei doi Schieffelin n-au fost niciodată gurmanzi, iar acum mai puțin ca oricând. În cei aproape patruzeci de ani de căsnicie luaseră micul-dejun separat de câteva ori.

Pe o latură a mesei, lângă fereastră, îl avem pe Eugene, un bărbat slab, cu părul bogat pieptănat cu grijă, cu un aer de scriitor rus al vremii. Abia întors de la plimbarea de fiecare dimineață, este îmbrăcat în haine de stradă, toate negre, căci de trei săptămâni, de când i-a murit sora, Martha, e în doliu. Scrie într-un caiet, cu expresia nemulțumită a celui care nu găsește cuvântul căutat.

Lângă el, Catherine: eleganță aproape absentă, mișcări armonioase, trăsături fine. Nu s-a îmbrăcat încă de ieșire, este într-un halat de mătase, iar pe genunchi și-a pus un pled. Pe nas, ochelarii cu ramă aurită. Părul, încărunțit, strâns într-un coc lejer. Își savurează ceașca de cafea citind, ca în fiecare dimineață, cu interes, atentă, *The New York World*.

Schieffelin suspină. A treia oară. Catherine își ridică privirea din paginile ziarului.

— Ce-i, Gynx? îl întreabă.

El țâțâie nemulțumit.

— Creionul ăsta e un dezastru.

Îl aruncă pe masă, cu gestul celui care se predă după o lungă luptă.

Închide ochii, contrariat. Alt suspin. Catherine închide ziarul și-l lasă pe masă. Știe că nu doar creionul e problema. Ghicește amărăciunea lui Eugene, deși el nu vorbește despre ea. Cu obiceiul ăsta de-a nu vorbi ca să nu o neliniștească, o face să sufere și mai mult. Se pregătește să înceapă o discuție serioasă, când se aude un fâlfâit de aripi și amândoi își ridică privirea spre o mulură de pe tavan.

— Avem un oaspete, zice Eugene.

Sus, în lumina aurie a dimineții, o pasăre micuță îi ignoră. E de un maro ruginiu, mai închis pe aripi, atât de dolofană, că, văzută de jos, pare o minge cu pene.

— Un *Troglodytes troglodytes*, observă el fără pic de danterie.

O pasăre mică și foarte vivace, ține coada-n sus și dă întruna din ea, parcă nervoasă. Sunt obișnuite în zonă, deși n-au obiceiul să intre în case. Prea sperioase. O să vedem cum se termină treaba asta.

Ușa se deschide și intră, în pas soldățesc, Edith, menajera irlandeză. Privită ca un al treilea membru al micii familii.

Își găsește stăpânii privind spre același colț din tavan. În-țoarce și ea capul.

— O, ia te uită! șoptește. Ce-i asta?

Troglodytes nu se simte bine pe mulură. Nu e o pasăre sociabilă. Nu în felul ăsta.

— E un *wren*, explică Schieffelin, un pântăruș. Nu știm dacă e mascul sau femelă, căci la specia asta nu există dimorfism sexual.

— A, ca să vezi, zice Edith impresionată.

Cineva ar putea spune că pasărea e un flecușteț. Nu măsoară nici jumătate de palmă. Ca greutate, nu ajunge la jumătate de uncie. Adică zece centimetri și douăsprezece grame. Debordează însă de energie și curiozitate, nu e nicidecum un

flecuşteţ. Nu e nici tăcută. Se spune despre ea că are un glas vesel şi ascuţit, deşi astea sunt consideraţii exclusiv umane, departe de natura adevăratelor lui preocupări.

Dintr-un salt, pânţăruşul aterizează pe candelabru, pe teancul de ziare, pe masă. Se mişcă de colo-colo, trece prin faţa şemineului şi alege un punct de observaţie: unul dintre elefanţii japonezi de porţelan. Lui Edith îi scapă un ţipăt de spaimă şi-şi pune mâna la gura ştirbă:

— Bietul de el! E năuc!

Poate Edith avea dreptate. Nu este un loc potrivit pentru o pasăre. Nu se zăreşte nimic de mâncare (nici larve, nici păianjeni, nici insecte). Ar scurma pe jos, dar, de la distanţă, nu pare o idee bună. Şi nu e: strălucirea colorată, geometrică, care-i atrage atenţia este doar desenul unui covor foarte scump.

Schieffelin se ridică din scaun cu gândul să ajute vietatea buimăcită. Mută elefantul, greu, o antichitate din secolul al XVII-lea, cumpărată la Londra în urmă cu douăzeci de ani, iar pânţăruşul dă stingher din aripi, se izbeşte de oglindă şi se întoarce la incomoda mulură. Îi priveşte de-acolo şi-şi spune, în felul lui, părerea: „Trit-trit-trit-trit.“

— Adu o mătură, Edith, porunceşte domnul Schieffelin şi menajera iese în fugă şi se întoarce fluturând mătura cu coadă.

Eugene apucă instrumentul, îl înalţă, îl învârteşte încolo şi-ncoaace, să sperie păsăruica, s-o facă să-şi părăsească locul.

Reuşeşte. *Trogodytes* îşi ia din nou zborul – ţipete, Edith –, se opreşte o clipă în faţa unui rând de cărţi, sare pe raft, trece pe lângă colecţia de elefanţi a lui Catherine şi decide să se oprească aici, să-şi revină din spaimă şi emoţii, ca să întoarcă spatele fapturilor umane care-l privesc.

Se simte străin aici. Locul lui este în tufişuri. Îi plac cele dese. A găsit unul unde să-şi ducă viaţa la adăpost, lângă lac, în parc. A plecat în dimineaţa asta, până-n ziuă. Să umble prin împrejurimi toată ziua, mâncând ce-o găsi şi fugind de pisici şi corbi, prezenţi peste tot. Îşi cunoaşte destul de bine habitatul ca să ştie că, dincolo de şipcile metalice care alcătuiesc graniţa parcului, dincolo de capetele cailor de închiriat, se

întinde o pădure din piatră pe care oamenii o numesc oraș și în care merită să se afunde.

Schieffelin se apropie încet-încet de oaspete.

— Vino-ncoace, băiete, șoptește, să-ți arăt dru...

Pănțărușul încearcă să zboare, dar omul reacționează rapid și din doar două mișcări reușește să-l prindă. Îi face din mâini colivie.

— Nu te speria, îi spune. Gata.

Îl duce la fereastră și-l așază cu grijă pe pervazul pe care tocmai a poposit prima rază de soare a zilei. Pasărea sare până la marginea de piatră și dă din coadă. Oamenii cred că-și ia rămas-bun. Imediat pornește în zbor și se cațără într-unul dintre copacii de pe stradă.

— Drum bun, îi urează Eugene și se întoarce la masă.

— Pot să-nchid geamurile? întrebă Edith, de asta și venise.

Catherine dă din cap că da. E frig.

— Azi o să fim norocoși, zice Edith în timp ce închide ușile, ferestrele, trage storurile, perdelele și lasă salonul cufundat în penumbra obișnuită (prea mult soare decolorează mobilele și cărțile, repetă mereu Catherine). Bunică-mea zicea că atunci când îți intră o pasăre-n casă poartă noroc.

Trezită din gândurile ei, Catherine îi spune irlandezei:

— Domnul și-a pierdut creionul, Edith. Fii bună și caută-l prin toată casa.

Edith dă din cap că da. Nu întreabă. Ce-o fi având creionu-ăsta de-l ajută în gânduri pe domnu' ea nu poate să-și închipuie. Observă că unul dintre elefanții de pe raft nu stă cum trebuie, se duce, încearcă să-l miște, nu reușește nici un milimetru, se-ndepărtează să aprobe operația și mormăie, satisfăcută, deși-și dă seama că nu e posibil ca micul pănțăruș să fi deranjat caravana perfectă din salon.

— Dintr-o clipă în alta trebuie să sosească doctorul Ludlow, Edith, zice doamna Schieffelin. Ai grijă să fie totul pregătit.

Cu semeția unui Mareșal al Palatului și bărbia ridicată, cum era, cu un minut în urmă, coada lui *Trogloodytes*, menajera răspunde:

— E deja tot gata, doamnă.

Ludlow

— *Shalom*, leneșii mei prieteni.

Zgomotosul prieten intră făcând să tremure lemnul nobil al podelei, de parcă ar da buzna deodată câțiva oameni.

Ludlow este un evreu luminat la minte, dintr-a cincea generație, destul de bogat ca să nu muncească și destul de îndrăgostit de munca lui ca s-o facă de plăcere, deși doar din când în când și când vrea el. Este și cel mai vechi prieten al Schieffelinilor și un om generos în toate sensurile. Prietenia lui a fost una dintre contribuțiile lui Catherine la familie. Se cunosc de când el era în pantaloni scurți și era fiul glumeț, gură-mare și cam insuportabil al asociatului tatălui ei, cineva care o enerva și pe care încerca mereu să-l evite. La fel: tânărul Ludlow o găsea insipidă și plicticoasă pe Catherine, care pe-atunci purta părul împletit în cozi, care credea că știe despre toate mai mult decât alții (ceea ce uneori era adevărat), care găsea plăcere în a-l face să pară ridicol (ceea ce era mereu adevărat) și nu avea nici una dintre calitățile pe care el le aprecia la o femeie.

Peste câțiva ani Ludlow o cunoscuse pe Margaret, o tânără de familie bună, evreică luminată la minte, ca el, foarte pricepută în bucătărie, un pic cam rotunjoară, calități, toate, care l-au făcut să se îndrăgostească, și o curtase cu o perseverență de bondar până a acceptat să se căsătorească cu el. Margaret i-a pus două condiții: să renunțe la obiceiul rușinos al frecventării rău famatelor medii din Manhattan și să o însoțească la operele ei de caritate. Ludlow a zis da bucuros și nu a mărturisit că ar

fi făcut-o și dacă termenii înțelegerii ar fi fost mult mai duri. Și așa pușlamaua din maghernițele *lower* a devenit un asistent asiduu la acțiunile de binefacere, la împărțitul mâncării de la parohii și la dramele lui Shakespeare. Și, ce să vezi, la întruniri era prezent, din rațiuni similare și fără prea mult chef, Eugene Schieffelin, care nu-și revenise încă din uimirea că a devenit soțul lui Catherine Hall. Și astfel, uniți de o indescritibilă plictiseală și de nevoia de-a face front comun în fața soțiilor, Schieffelin și Ludlow turbulentul au legat o prietenie rezistentă la orice încercare. Spre norocul lor, curând au reușit să-și lărgească aria până la saloanele private de la Delmonico's¹, unde mergeau după premierele la care se înscria Martha, al cărei simț al umorului se asemuia cu al lui Ludlow.

Prezența la premierele de operă de la Academie² era obligatorie pentru toți, dat fiind că familiile lor contribuiseră la construirea teatrului și aveau loje rezervate la toate ocaziile importante. Nu se cuvenea să nu fie văzuți. Dar ce nu voiau doamnele să piardă pentru nimic în lume erau premierele de pe Broadway³ la piesele lui William Shakespeare, mai ales când compania sau capul de afiș erau englezești. Pe vremea aia, tot ce venea din Anglia era considerat la New York cea mai înaltă expresie a eleganței și a bunului gust, și asta includea totul: de la porțelanuri la mobilă, educație, modul de a pronunța anumite consoane, până la geniile literare. Tot ce venea de la Londra era primit cu căldură și companiile londoneze umpleau seară de seară teatrele. Evident, dintre toți autorii, cel care trezea euforie era nemuritorul Bard. Catherine, Margaret și Martha îi erau admiratoare fidele.

Prietenia dintre Schieffelini și Ludlowi s-a consolidat cu ajutorul a două strategii, potențarea multelor asemănări și ignorarea puținelor deosebiri, și asta chiar și în perioadele când cele două cupluri erau la distanță, ca în timpul și în anii de după

---

1. Restaurant celebru din New York.

2. Academia de Muzică, teatru de operă din New York, deschis în 1854, ridicat cu banii vechii elite a orașului.

3. Metropolitan Opera, inaugurată în 1883, la inițiativa noilor îmbogățiți (născută la restaurantul Delmonico's).

război. Când Margaret a murit pe neașteptate de o boală în fața căreia toți medicii s-au dovedit neputincioși, Schieffelinii nu au avut altă grijă decât să-i fie alături prietenului lor.

Ludlow este, o demonstrase, un bărbat de o energie inepuizabilă. La cei șazeci și opt de ani ai lui este la fel de activ ca întotdeauna, are un simț al umorului de invidiat și nu vrea, nu poate, să stea liniștit. Astăzi are de gând să-și stârnească prietenii.

— Și dac-am ieși să dăm o raită? propune. Se-anunță că mâine se schimbă vremea. Am putea merge undeva să luăm prânzul.

Schieffelin face o grimasă de neplăcere. Catherine își dă seama. Schimbă o privire încărcată de subînțeles cu prietenul.

Ludlow tușește, se descheie la un nasture de la haină să-și elibereze pântecul, se lasă să cadă într-un fotoliu – tapițerie de velur verde, cu brațe – și-și întinde picioarele.

— Ai de gând să nu mai ieși niciodată, Schieffelin? întreabă, privindu-și în ochi prietenul. Ai decis să-ți condamni soția la o viață de călugăriță?

Schieffelin alungă cu un gest sarcasmul prietenului. Nu vrea să fie deranjat. Este prost dispus. Catherine sare în ajutorul soțului.

— Știi, Joshua? Azi-dimineață ne-a intrat în salon o pasăre. Edith zice că-i semn de noroc.

— O, absurdele superstiții irlandeze, șoptește Schieffelin.

Convocată parcă de aceste vorbe, Edith intră cu tava de argint pe care se odihnesc trei pahare de sherry și o plăcintă cu mere tocmai scoasă din cuptor. O pune pe masă și servește musafirul cu o porție generoasă de prăjitură. Doar ce-i simte mirosul, și Ludlow i se adresează:

— Mărită-te cu mine, Edith. Am fi fericiți, știu sigur.

Gluma este atât de veche, încât nici nu supără, nici nu trezește râsul. Edith schițează un zâmbet vag. Cu farfuria în mână, medicul așteaptă furculița adusă de Edith, cum ar face un copil binecrescut. Cum pune prima bucată în gură, închide ochii, extaziat:

— De ce Domnul Dumnezeu nostru n-o fi scos în calea mea o Edith? se văicărește.

Satisfăcută, menajera își vede de treabă, de parcă nici n-ar fi auzit. Reșeta care-i încântă atât de mult pe domni era a mamei ei și ea știe bine că este infailibilă. Pleacă cu tava goală și pași împleticiți.

— Spune-mi, Schieffelin. Cum ai de gând să ieși din povestea asta? întrebă Ludlow.

— Să ies? Din ce?

— N-oi fi vrând să stai toată viața aici, pe scaun, cu gândul la biata Martha. Ar trebui să ai ceva de făcut.

— Am multe de făcut! se apără Schieffelin. Și nu-mi petrec viața aici, pe scaun. Pentru început, ies în fiecare dimineață.

Prietenul nu se dă bătut.

— Ar trebui să mergem la teatru. Se joacă *Visul unei nopți de vară*. E preferata voastră, așa-i? Nu știi ce mai așteptați.

Catherine îi face discret semn din cap, nu, nu e un moment bun pentru *Visul unei nopți de vară*. Ludlow nu-și dă seama, poate nici nu i-a trecut prin cap. Lui Schieffelin i se pune un nod în gât doar auzind numele comediei.

— Mai bine nu, zice.

— Vezi? Ludlow ridică vocea. Te închizi în casă.

Catherine încearcă să devieze conversația în altă direcție.

— Azi-noapte Eugene i-a visat din nou pe Jacobi, aruncă.

Își atinge scopul. Ludlow ridică din sprâncene.

— Ah! sare. Serios? Curios. Cât e de când nu...

— Luni, zice Schieffelin.

— Ani, îl corectează ea.

— Nici chiar așa, Cat, nici chiar așa.

— Și ce vor?

Schieffelin mormăie ceva în barbă. Nu-i face plăcere să vorbească despre Jacobi, nici acum, nici niciodată.

— Zice că-l ceartă, răspunde Catherine.

— A, da? Ludlow se trage mai aproape de prieten, de parcă așa l-ar auzi mai bine. Au motive?